

ร้านเล่าเรื่องชุมชน

ห้องเรียนวิถีชีวิตชุมชนวัดจันทร์

โครงการร้านเล่าชุมชน
ชุมชนวัดจันทร์ อ.สทิงพระ จ.สงขลา

ชุมชนที่มีต้นทุนด้านประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญา และทรัพยากรธรรมชาติอันมีเอกลักษณ์ แต่คนรุ่นใหม่กลับได้เรียนรู้เกี่ยวกับชุมชนของตนเองน้อยมาก เพราะการศึกษาที่ไม่ยึดโยงกับชุมชน คุณสมบัติ แก้วเนื้ออ่อน จึงได้ริเริ่มโครงการนี้โดยออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ชุมชนที่ได้เรียนรู้จากเครื่อง่าย Feel Trip โดยมีโจทย์ที่ต้องการหาวิธีการทำให้การเรียนรู้ในชุมชนเชื่อมโยงกับเด็ก ๆ ในชุมชนให้ได้ เริ่มจากคำถามง่าย ๆ ที่ว่า บ้านวัดจันทร์คืออะไร นำคำถามนั้นมาออกแบบการเรียนรู้โดยเริ่มจากการชวนเด็ก ๆ ออกปั่นจักรยานสำรวจพื้นที่เพื่อค้นหาความหมายของชุมชนบ้านวัดจันทร์

ค้นพบคุณทรัพย์บ้านวัดจันทร์

กระบวนการในปีแรกทำให้เกิดพื้นที่เรียนรู้ในชุมชน ผ่านการสำรวจตรวจค้นชุมชน ทั้งการเดินทาง การขี่จักรยาน แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสร้างเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจ จนกระทั่งเด็ก ๆ เริ่มเล่าเรื่องราวในชุมชนได้ มีการค้นพบองค์ความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่หายไป เช่น จากลา เสื่อกันฝนโบราณที่นำไปตาลมาสานแล้วคลุมใส่ค้นพบงานหัตถกรรมโบราณที่หายไป และพบว่าชุมชนมีต้นตาลจำนวนมาก มีคนที่ทำอาชีพป็นต้นตาล เก็บน้ำตาล มีผลิตภัณฑ์น้ำตาลโดนดหลากหลายชนิด เช่น น้ำตาลแว่น น้ำตาลโดนด น้ำตาลขี้ม้าหรือน้ำตาลเมา หรือการไปพบแหล่งประมงที่มีปลาหลากหลาย นำมาแปรรูปเป็นอาหารผลิตภัณฑ์ชุมชนนานาชนิด

Feel Trip เล คราฟต์ โหนด

การค้นพบในปีแรกนำมาสู่การจัดกิจกรรม Feel Trip 7 ชื่อว่า เล คราฟต์ โหนด นำผลลัพธ์จากกระบวนการเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนวัดจันทร์ในปีแรก มาออกแบบเส้นทางการเรียนรู้ภูมิวิเศษทุ่งนา ทะเล และตาลโดนด

สมบัติได้ชวนเด็ก ๆ เรียนรู้วิถีชีวิตผ่านการชวนพ่อแม่ ครูมาเป็นผู้สอน และต่อยอดจากต้นทุนที่มี ก่อนจะเปิดกิจกรรม เล คราฟต์ โหนด เพื่อให้เด็กและคนในชุมชนเป็นผู้ส่งต่อความรู้ที่ค้นพบ ต่อยอดนำอาชีพประมง แล่ปลา และการแปรรูปทำเคปลายา สู้เวิร์กช็อป “เล”

ชวนเด็กและผู้คนมาเรียนรู้การสานตักแตน สานจากลาเพื่อคืนคุณค่าแก่ “ท้องนา” รวมถึงต่อยอดทำหูหิ้วแก้วน้ำที่กลายเป็นรายได้ให้กับชุมชน และ “โหนด” ครูภูมิปัญญาพาไปเรียนรู้วิธีการเก็บน้ำตาล การเคี้ยว รวมทั้งคุณประโยชน์ต่าง ๆ ของโหนด และลิ้มรสน้ำหวานชุมชนที่คูดในพื้นที่เรียกว่า น้ำหวาน หรือน้ำตาลเมา

ผลลัพธ์จากกิจกรรม เล คราฟต์ โหนด ก่อให้เกิดความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของคนทุกวัยในชุมชน เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ชุมชนที่เด็กร่วมคิดร่วมทำที่ต่อยอดมาเป็น “ร้านเล่าชุมชน”

ห้องเรียนเรื่องเล่าชุมชน

ต่อมามีการนำเสนอแนวคิดร้านเล่าชุมชนให้เด็ก ๆ และชาวบ้านได้เข้ามามีส่วนเสนอความคิดเห็น วางแผน ออกแบบร้านเล่าชุมชนร่วมกัน ผ่านการทบทวนผลิตภัณฑ์ องค์ความรู้ ก่อนที่จะนำมาออกแบบหน้าตาของร้านเล่าชุมชนที่อยากเห็น กำหนดบทบาทหน้าที่ของร้านเล่าชุมชนและผู้ร่วมกิจกรรม สร้างสรรค์กิจกรรมการสื่อสาร และพัฒนาผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ของร้านเล่าชุมชน

- ชวนเด็ก ๆ และผู้คนในชุมชนวาดแผนที่ชุมชนร่วมกัน โดยเน้นเส้นทางต้นตาลโดนดและทรัพยากรในชุมชน ลงพื้นที่ไปเรียนรู้กับผู้รู้ในชุมชนเพื่อเก็บรวบรวมองค์ความรู้ และเรื่องเล่าต่าง ๆ ของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับวิถีตาลโดนด นำมาเป็นข้อมูลที่จะสรุปเพื่อเชื่อมโยงไปสู่ผลิตภัณฑ์ในร้านเล่าชุมชน

- เด็ก ๆ สร้างชุดความเข้าใจเกี่ยวกับชุมชน เก็บเรื่องราวอย่างเป็นระบบ แล้วนำมาเล่าผ่านการเขียนและการทำละครหุ่นเงาที่ทำจากต้นตาล ใช้ละครหุ่นเงาเล่าเรื่องชุมชน เกิดกิจกรรมละครเร่เล่าเรื่องในชุมชน ส่งต่อความหมายของชุมชนวัดจันทร์ไปสู่ผู้คนที่ได้ชมละคร

- ทำผลิตภัณฑ์แบรนด์วิถีชุมชนวัดจันทร์ จัดทำสินค้าชุมชนตัวใหม่คือ “หุ่นเงาใบตาลโตนด” และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของเล่นที่มาจากทะเล ผลิตภัณฑ์จากต้นตาลโตนดที่มีองค์ความรู้และเรื่องเล่าในชุมชน เช่น น้ำตาลแว่น น้ำตาลกระปุก เป็นต้น

- เกิดพื้นที่เรียนรู้หรือห้องเรียนย่อย ๆ เกี่ยวกับตาลโตนดและภูมิปัญญาด้านอื่น ๆ ในชุมชน เช่น การทำวาว ทำขนม ทำตับจากใบตาลโตนด การทำจากลาใบตาลโตนด กิจกรรมเรียนรู้ทะเล เป็นต้น เปิดห้องเรียนให้คนที่สนใจสมัครมาเรียนรู้กับร้านเล่าชุมชน นำความรู้ที่มีมาสร้างสรรค์ต่อยอดให้เกิดรายได้ ทุกความรู้ที่อยู่ในชุมชนกลายมาเป็นห้องเรียนเล็ก ๆ ที่เป็นเวิร์กช็อปให้คนที่สนใจเข้ามาร่วมเรียนรู้ได้

- คิดค้นผลิตภัณฑ์หิ้วแก้วกาแฟจากใบตาล นำใบตาลมาตัดเย็บสานเป็นหิ้วใส่แก้วกาแฟแทนพลาสติก จำหน่ายให้กับร้านกาแฟในชุมชน สร้างรายได้ด้วยผลิตภัณฑ์แนวคิดสะท้อนอัตลักษณ์ชุมชน

ความรู้ท้องถิ่นเชื่อมคนในชุมชน

ผลลัพธ์จากร้านเล่าชุมชน ขยับสู่การเชื่อมโยงองค์ความรู้ โรงเรียนรองรับ เกิดการประสานความร่วมมือกับโรงเรียน การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม จนเกิดเป็น “หลักสูตรวิถีชีวิตชุมชนวัดจันทร์ ห้องเรียนเล คราฟต์ โหนด” นำองค์ความรู้จากการจัดกิจกรรมทั้งหมดมาเขียนเป็นแผนการเรียนการสอนที่มีตัวชี้วัดให้คะแนนได้ หลักสูตรนี้มีการนำไปใช้ในโรงเรียนขนาดเล็กของชุมชน

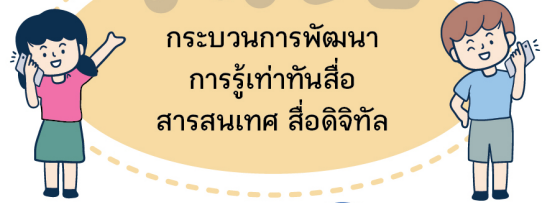
จากห้องเรียนวิถีชีวิตชุมชนวัดจันทร์สู่ร้านเล่าชุมชนได้ยกระดับต้นทุนความรู้ ภูมิปัญญาสู่การสื่อสารสร้างการเปลี่ยนแปลง และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ระดับชุมชน เกิดผลิตภัณฑ์ของร้านเล่าชุมชน การสร้างห้องเรียนเรื่องเล่าชุมชนที่ทำให้เกิดการเชื่อมโยงทั้งคนในชุมชนและคนนอกชุมชน คนรุ่นใหม่และคนดั้งเดิมของชุมชน กระตุ้นให้ผู้คนสนใจเรื่องราวหรือประเด็นที่เกิดขึ้นรอบตัว เพื่อนำไปสู่การหาแนวทางสร้างสุขภาวะด้านต่าง ๆ ให้กับชุมชนร่วมกันต่อไป

ร้านเล่าเรื่องชุมชน ห้องเรียนวิถีชีวิตชุมชนวัดจันทร์

โครงการร้านเล่าชุมชน ชุมชนวัดจันทร์ อ.สทิงพระ จ.สงขลา

MIDL

กระบวนการพัฒนา
การรู้เท่าทันสื่อ
สารสนเทศ สื่อดิจิทัล

เกิดเส้นทางการสำรวจค้นพบภูมิปัญญาที่สูญหายไป และพบว่าในชุมชนมีคนทำอาชีพปั้นดินตาลจำนวนมาก

1. Access : การเข้าถึงข้อมูล

พาเด็กและเยาวชนออกสำรวจ ผ่านต้นทุนของชุมชน คือตาลโดนด ทุงนา และทะเล

4. Reflect & Act : สะท้อนกลับการสื่อสาร

- ♥ เกิดหลักสูตรการเรียนรู้จากต้นทุนชุมชน ที่เปิดให้คนภายนอกเข้ามาเรียนรู้
- ♥ เกิดการสะท้อนการเรียนรู้ผ่านเพจเฟซบุ๊ก "ห้องเรียนวิถีชีวิตชุมชนวัดจันทร์"

3. Create : ออกแบบสร้างสรรค์

- ♥ จัดทำหุ่นง่าที่ทำจากดินตาล และละครเพื่อเล่าต่อให้คนในชุมชน
- ♥ แปรรูปอาหารผลิตภัณฑ์ต่างๆ และมีเวิร์คช็อปให้คนที่สนใจเรียนรู้
- ♥ ผลิตภัณฑ์หุ่แก้วกาแฟจากใบตาล

2. Analyze : การวิเคราะห์ รากเหง้าของปัญหา

ชวนเด็กๆ ร่วมกันวิเคราะห์ ปัญหาต่างๆ ที่ค้นพบ ถึงการหายไปของความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน

เด็กๆ รวมตัว กันและออกแบบผลิตภัณฑ์ต่างๆ ของชุมชน จากทรัพยากรและภูมิปัญญาที่มี

ผลที่เกิดขึ้น

ปีที่ 1
เกิดพื้นที่เรียนรู้ ในชุมชนมีเรื่องราว จากการสำรวจพื้นที่มาสะสม เกิดการรวบรวมความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่หายไป

ปีที่ 2
เด็กๆ เริ่มมาเป็นผู้สื่อสาร ถ่ายทอด ให้คนภายนอก

เด็กๆ ได้ออกสำรวจ และตั้งคำถามชวนคิด เกี่ยวกับบ้านวัดจันทร์

เด็กๆ ยังคงเดินทางสำรวจ และเกิดเส้นทางใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง

